

Arbeidsgiverforeningen Spekters innspill til Prop. 1 S (2020-2021)

Arbeidsgiverforeningen Spekters medlemmer er teatre, orkestre, museer, opera, kultur- og konserthus og en rekke andre betydningsfulle aktører innenfor norsk kunst- og kulturliv.

Kunst- og kulturlivet er av bransjene som er rammet absolutt hardest av koronapandemien. Dette var bransjen som måtte stenge helt ned, før den gradvise gjenåpningen kunne starte under strenge smittevernregimer og restriksjoner. Nå ser det ut til at vi går fra en første unntakstilstand til en ny normal, der smittefare vil måtte håndteres i lang tid fremover. Derfor er vi glade for at regjeringen har lagt frem et offensivt kulturbudsjett for å stimulere til videre drift og aktivitet.

Avgjørende med sterk offentlig finansiering av kunst og kultur

Spekter mener koronapandemien har vist hvor avgjørende det er med en sterk offentlig finansiering av kulturinstitusjoner landet rundt. Det er svært viktig for norsk kunst-, og kulturliv at lokomotivene innenfor kulturområdet, som er de viktigste innholdsleverandørene og arbeidsgiverne for kunst- og kulturarbeiderne i landet, kan opprettholde noe drift under pandemien.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningene til kulturinstitusjoner med over 60% offentlig finansiering med til sammen 200 mill. kroner. Av økningen skal 140 mill. kroner fordeles på institusjoner innen musikk og scenekunst og 60 mill. kroner til museumsinstitusjoner, og dette er positivt.

Men på grunn av graden av offentlig finansiering faller disse institusjonene utenfor de øvrige kompensasjonsordningene. Spekter vil derfor påpeke at kulturinstitusjonene vil være i en ekstraordinær og svært krevende situasjon i tiden framover, og at den må følges nøye. Til tross for den offentlige finansieringen er disse institusjonene helt avhengig av sine billettinntekter for å få hjulene til å gå rundt.

Stimuleringsmidler

Det er svært positivt at regjeringen varsler en ny stimuleringsordning for kulturlivet for aktører uten vesentlig grad av offentlig finansiering. Samlet for 2021 foreslås potten til 2,25 milliarder kroner der 1065 mill. kroner skal gå til kultur og 1 185 mill. kroner til frivillighet og idrett. Spekter vil understreke viktigheten av at ordningene tilpasses kulturlivets ulike driftsformer. Så langt vi har erfart er ordningene utformet med tanke på enkeltarrangement. Dette gjelder også de nye stimuleringsordningene. Vår erfaring er at museene med sin mangfoldige, daglig kulturfomidling ikke er målgruppe for stimuleringsordningene.

Nedgangen i cruiseturisme og utenlandske besøkende dette året rammer mange av museene svært hardt. Våre medlemmer Norsk Folkemuseum og Nobels Fredssenter er tilgodesett med beskjedne økninger på rundt 2,3 % i budsjettforslaget for 2021. De vil dermed stå overfor store driftsutfordringer det kommende året, og må få tilpassede ordninger som kan avhjelpe deres situasjon.

Et forslag til løsning kan være å tilføre disse museene ekstra midler gjennom rammefinansiering, som kompensasjon for tapte billettinntekter og salg i butikk, på samme måte som kunst- og kulturinstitusjonene med over 60% offentlig finansiering.

Fordelingsnøkkelen for region- og landsdelsinstitusjoner må ikke skrotes

Regjeringen foreslår i budsjettforslaget at den faste finansieringsnøkkelen mellom staten og fylke- og kommune for region- og landsdelsinstitusjonene innenfor musikk og scenekunst skal avvikles i 2021. Spekter mener dette er et dårlig forslag, og er tilfreds med at flere av familie- og kulturkomiteens medlemmer har sagt tydelig fra om at de ikke kommer til å støtte forslaget.

Den faste fordelingsnøkkelen sikrer for det første forutsigbarhet for institusjoner og bidrar til å hindre at institusjonene blir salderingsposter på trange fylkeskommunale- og kommunale budsjett. Kommune og fylke er med dagens finansieringsordning forpliktet til å følge opp med sin del av det offentlige tilskuddet, der staten bidrar med 70% og fylke og kommune til sammen med 30% av det samlede offentlige tilskuddet til hver av disse institusjonene.

Spekter mener dagens fordelingsmodell er solid, og bør videreføres. Om regjering og storting likevel ønsker å fremme forslag om en ny finansieringsmodell, bør det avventes til etter at den nye kulturloven og den varslede scenekunststrategien er lagt frem.

Positiv satsning på talenter

Spekter er glad for at det er foreslått en økning i bevilgningen til Talent Norge på 14 millioner kroner. Det er viktig i et demokratiperspektiv å øke bredden i rekrutteringen, og Talent Norge har siden oppstarten lyktes svært godt i arbeidet med å bygge opp nye talenter og stemmer, sammen med bransjens etablerte aktører og private bidragsytere.

Kunst og kultur er i utgangspunktet en svært usikker levevei, koronakrisen har satt dette på spissen. En av de viktigste virkemidlene vi har for å sikre et vitalt kunstliv er derfor å hele tiden søke etter nye stemmer, og dette har vi i Norge et system for gjennom Talent Norge. Det er det som fører oss fremover og vi er glade for regjeringens anerkjennelse av Talent Norges viktige arbeid, som nå også blir ledestjernen i et nytt nordisk samarbeid.

Spekter vil understreke at en satsning på institusjonene også er en satsning på talenter, ikke minst over tid, da institusjonene i veldig stor grad er talentenes konkrete utviklingsarenaer.

Behov for mer målrettede smitteverntiltak

Selv om statsbudsjettet for 2021 innebærer en økning for kulturinstitusjonene med over 60% offentlig støtte, og det settes av friske midler til en stimuleringsordning, svarer budsjettet bare delvis på utfordringene kultursektoren står foran. I tiden fremover vil også smitteverntiltakene fortsette å prege sektoren.

Våre medlemsvirksomheter i kultursektoren har opptrådt ansvarlig og stilt lojalt opp om smitteverntiltakene, og de har truffet mange tiltak for å redusere utgiftssiden. De har tatt sin del av ansvaret, men er avhengig av en styrket inntektsside for at langtidskonsekvensene ikke skal bli for store.

Våre medlemmer driver Norge

Vi mener det er avgjørende å få opp inntjeningspotensialet gjennom mer målrettede smitteverntiltak. Tiltakene må rettes der de treffer godt. Mange av våre medlemsinstitusjoner har store saler og publikumsarealer ellers, som i foaje, der en-metersregelen kan opprettholdes selv ved et langt større antall enn 200 publikummere. Spekter har derfor tatt til orde for at det bør kunne gjøres mer konkrete vurderinger av publikumsantall enn det Covid 19-forskriften legger opp til, knyttet til lokalenes størrelse og egnethet.

Norsk kulturråds rolle bør klargjøres

Spekter har forståelse for at regjeringen følger opp Kulturmeldingen (Meld. St. 8 (2018-2019) Kulturens kraft, Kulturpolitikk for framtida) som peker på at en overføring av mer av ansvaret for tilskuddsforvaltningen til underliggende etater ville bidra til en større grad av effektivisering, forenkling og likebehandling av tilskuddsmottakerne. Men vi etterlyser en mer transparent prosess rundt Kulturrådets rolle, som uten en bredere diskusjon og behandling kan synes å stadig få utvidet sitt mandat gjennom å bli tildelt flere roller og mer ansvar. Samt en bedre forankret prosess før evt. overføring skjer, da konsekvenser og begrunnelse for flytting, og hva dette konkret innebærer fremstår som svært uklart. Music Norway og OCA er blant dem av våre medlemmer, som helt uten forvarsel er foreslått flyttet til kap 320, post 74. Organisasjonene forvalter allerede midler etter armlengdes avstandsprinsippet og har vært ansett av staten å være sidestilte organisasjoner til Norsk kulturråd i tidligere budsjettproposisjoner. En slik flytting innebærer en endring av organisasjonenes rammevilkår. Spekter mener derfor at flyttingen må stanses og at det må gjennomføres en grundig prosess knyttet til å avklare Norsk kulturråds fremtidige rolle.